

Klasszikus héber nyelv 4.:

Szintaxis

BBN-HEB11-204

Koltai Kornélia, Biró Tamás

2019. november 27.

Ismétlés: igeragozás,

פ"י / פ"ו és ע"י / ע"ו igék

*December 11-én,
az utolsó órán várjuk
a kiselőadásait!*

Témaválasztás házi dolgozatra

~~Témaválasztás~~ házi dolgozatra

Ne egy *témá***ról** írjanak,
hanem
egy *kérdés***t** válaszoljanak meg.

Ez a kérdés legyen:

- Pontosán megfogalmazva
- Körülhatárolva

A megválaszoláshoz vezető út legyen:

- Pontosán megfogalmazva
- Körülhatárolva
- + Reális

Ezek alapján gondolkozzanak a témájukon.

Mára kértem egy emailt, amelynek tárgya a kutatási kérdés.

A kérdés három szintje

1. Milyen (tágabb / szűkebb) téma érdekel engem?

- Miért érdekel engem? Személyes motiváció (*önismeret fontos, de nem tartozik másra*)
- Miért érdemes ezzel foglalkozni? Tudományos indok, társadalmi haszon

2. Mi az a kérdés, amit meg szeretnék válaszolni?

Jól megfogható legyen. Javaslat:

1. Hipotézis bizonyítása vagy cáfolata (= eldöntendő kérdés: igaz-e, hogy...); vagy
 2. Olyan kérdés, amelyre a lehetséges válaszok halmaza előre meghatározható
- + A kérdés minden szava jól definiált fogalom

3. Mi az a kérdés, amit meg tudok / meg fogok válaszolni?

- A rendelkezésre álló idő, eszközök, könyvtár, anyagi források... figyelembevételével

A kutatási kérdés

Kérdőszó	Válasz a következő halmazból
<i>Ki?</i>	{ a lehetséges személyek halmaza }
<i>Mennyi?</i>	{ a lehetséges számok halmaza }
<i>Mikor?</i>	{ a lehetséges időpontok halmaza }
<i>Milyen színű?</i>	{ a lehetséges színek halmaza }
<i>Igaz-e az, hogy?</i>	{ igen, nem }
<i>Miért?</i>	???
<i>Hogyan?</i>	???

HIPOTÉZIS

Példa: bővebben ld. <http://birot.web.elte.hu/trening/TDK-kutatas.pdf> pp. 19-35.

HÁTTÉR: Bibliai héber mondattan

TÉMA: Milyen szerepe van a szórendnek a Héber Bibliában?

KÉRDÉS: Mi a bibliai héber [X definíció szerinti] alapszórendje?

{ VSO, SVO, SOV... }

OPERACIONALIZÁLT KÉRDÉS: 1Mózes narratíváiban mi a főmondatok szórendje?

KUTATÁSI MÓDSZER: 1Mózes narratíváiból összegyűjtöm a főmondatokat.

Példa: bővebben ld. <http://birot.web.elte.hu/trening/TDK-kutatas.pdf> pp. 19-35.

HÁTTÉR: A klasszikus és a kései bibliai héber különbsége

TÉMA: Megváltozott a *constr.* szerkezet funkciója a fogság után?

KÉRDÉS: Mely tankönyvi funkciók találhatók a klassz., ill. a kései héberben?

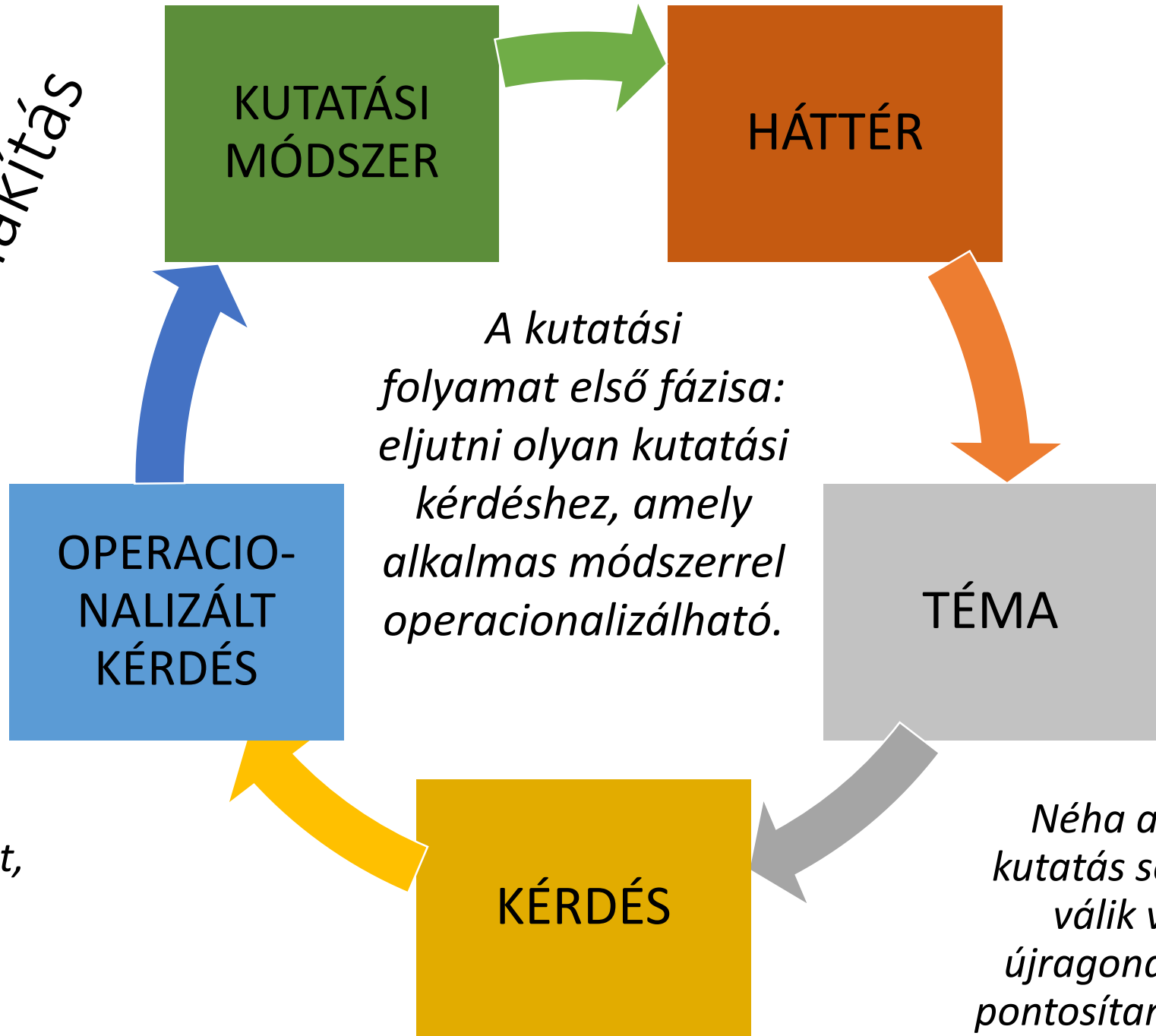
{ possessive, relationship, gen. obj, gen. subj, ... }

OPERACIONALIZÁLT KÉRDÉS: 1Kir. 1–5-ben és Eszt. 1–5-ben a *constructusos* szerk. tankönyvi kategóriái közül mely funkciókra találunk példákat?

KUTATÁSI MÓDSZER: Kategorizálom a *constr.* szerk-eket 1Kir. 1–5 és Eszt. 1–5-ben

*Operacionalizálás
= kutathatóvá alakítás*

Időigényes folyamat, a témavezető és a témavezetett interakciójával.

Néha a már megkezdett kutatás során is szükségessé válik visszalépni, azaz újragondolni és finomítani, pontosítani a kutatási kérdést.

Egy cikk, dolgozat „hatos szerkezete”

Példa: bővebben ld. <http://birot.web.elte.hu/trening/TDK-kutatas.pdf> pp. 19-35.

HÁTTÉR: Bibliai héber mondattanról **többet** tudtam meg.

TÉMA: A szórendnek **fontos** szerepe van a Héber Bibliában.

KÉRDÉS: A bibliai héber [X definíció szerinti] alapszórendje valószínűleg **VSO**.

{ VSO, SVO, SOV... }

OPERACIONALIZÁLT KÉRDÉS: 1Móz. narratíváiban a főmondatok szórendje **VSO**.

KUTATÁSI MÓDSZER: 1Móz. narratíváiból összegyűjtöttem a főmondatokat.

Példa: bővebben ld. <http://birot.web.elte.hu/trening/TDK-kutatas.pdf> pp. 19-35.

HÁTTÉR: A klasszikus és a kései bibliai héber **különbözik** egymásától.

TÉMA: Igen, valószínűleg **megváltozott** a *constr.* szerk. funkciója a fogság után.

KÉRDÉS: A tankönyvi *funkciók használata* valószínűleg **eltérő** a klassz., ill. a kései hb-ben.

{ *possessive, relationship, gen. obj, gen. subj, ...* }

OPERACIONALIZÁLT KÉRDÉS: 1Kir. 1–5-ben és Eszt. 1–5-ben a *constructusos* szerk. tankönyvi kategóriái közül **különböző** funkciókra találtam példákat.

KUTATÁSI MÓDSZER: Kategorizáltam a *constr.* szerk-eket 1Kir. 1–5 és Eszt. 1–5-ben.

A válasz és...

- Megvan a téma és a módszertan, a kutatási kérdést operacionalizáltuk...
- „Végrehajtottuk a kutatást”:
 - primer adatok és azok elemzése, értelmezése.
- Vajon tudunk választ adni a kutatási kérdésre?
- A lehetséges válaszok halmazának egyik eleme:
 - „Igen”
 - „42”
 - „Petőfi Sándor”

A válasz és annak relativizálása

- Megvan a téma és a módszertan, a kutatási kérdést operacionalizáltuk...
- „Végrehajtottuk a kutatást”:
 - primer adatok és azok elemzése, értelmezése.
- Vajon tudunk választ adni a kutatási kérdésre?
- A lehetséges válaszok halmazának egyik eleme:
 - „Igen” ➤ *Legalábbis az általam vizsgált szövegekben*
 - „42” ➤ *Hibahatáron belül*
 - „Petőfi Sándor” ➤ *Feltéve, hogy a módszertan alaphipotézise igaz*

Elküldött kutatási kérdéseik

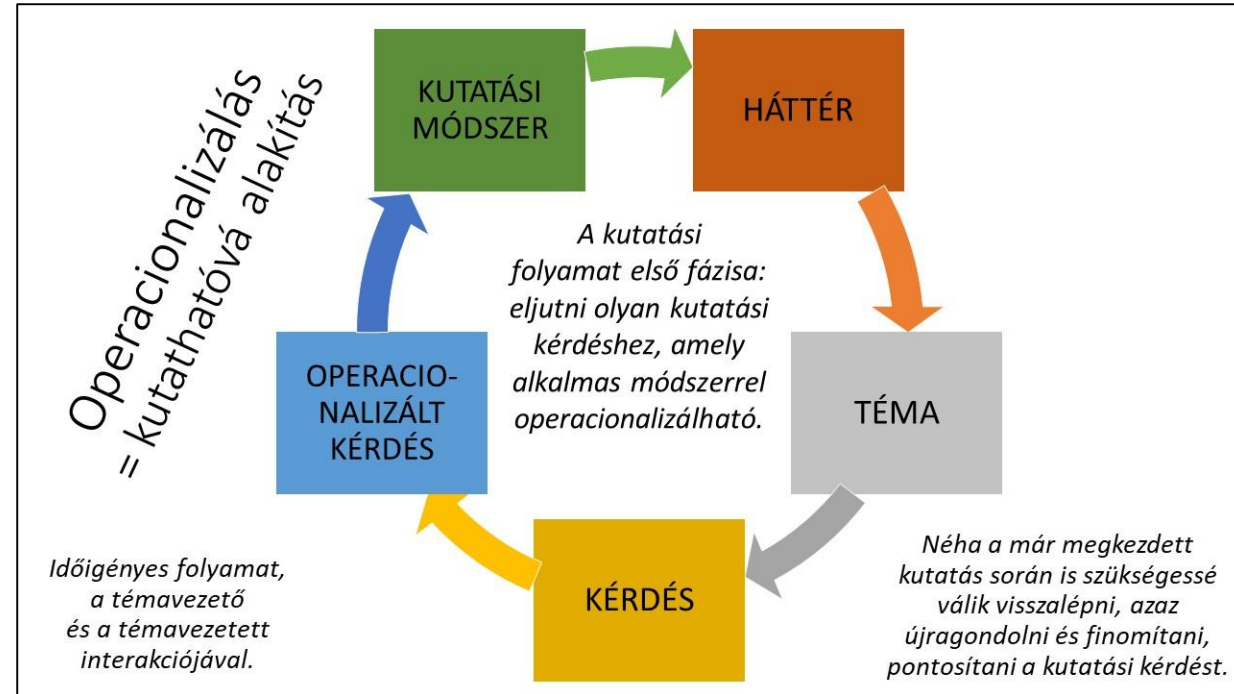
- **Mely szövegekben** fejezi ki a héber

a mondat határozóit határozói accusativusszal,
és melyekben partikulákkal?

- **Milyen jelentéskülönbségek** figyelhetők meg

a הָרָא gyök esetében a különböző igitörzsek aspektusa

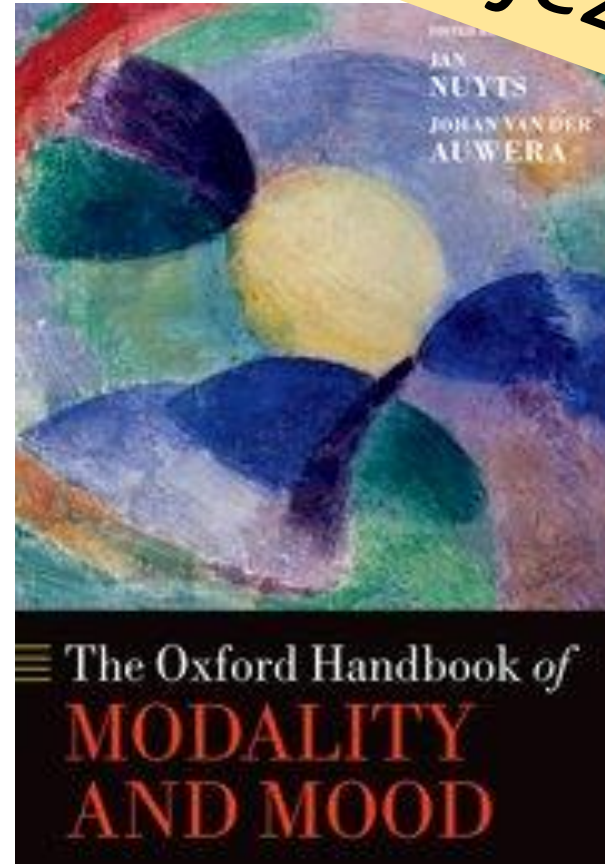
és akcióminősége kapcsán a Genezis és Ezékiel könyveiben?

- *A kérdés precíz, benne minden fogalom jól meghatározható?*
- *Lehetséges válaszok halmaza?*
- *A válasz bővíti a tudásunkat?*
- *Mi a kutatási módszer? Reális?*

Arnold & Choi 3.5

Az igei láncolat:
waw-consecutivum

Vegyük előre
ezt az alfejezetet

Jövő időt kifejező perfectumi alak? Problémák

(Vannak más, kevésbé kérdéses példák is, vö. pl. A&Ch, pl. W&O'C 489–490)

- Deut 8,10

וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבָרַכְתָּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל-הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ:

[*És eszel és jóllaksz, és áldod az Ö. Istenedet*]

*azért/azon a jó földért/-ön, amelyet **adni fog** neked.*

W&O'C: ... *in the good land he **will have given** you.*

Első értelmezés:

*a szuffix-ragozás
(perfectumi alak)
nem múlt időt
fejez ki, hanem
eseményt.*

(Waltke & O'Connor
1990:503)

Jövő időt kifejező perfectumi alak? Problémák

(Vannak más, kevésbé kérdéses példák is, vö. pl. A&Ch, pl. W&O'C 489–490)

- Deut 8,10 *(a pusztai vándorlás utolsó éve, tehát még a honfoglalás előtt)*

וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבָרַכְתָּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל-הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ:

[*És eszel és jóllaksz, és áldod az Ö. Istenedet*
*azért/azon a jó földért/-ön, amelyet **adni fog** neked.*

W&O'C: ... *in the good land he **will have given** you.*

Első értelmezés:
*a szuffix-ragozás
(perfectumi alak)
nem múlt időt
fejez ki, hanem
eseményt.*

Más értelmezések: (1) előidejűség (vö. *Majd ha meg-
atted a spenótot, akkor kapsz sütit.*) (2) Ábrahám korára
utal, múlt idő Mózeshez képest. (3) Múlt idő a szöveg
keletkezésének / használatának idején (i.e. 7-6. sz.).

(Waltke & O'Connor
1990:503)

Múlt időt kifejező imperfectumi alakok:

Jelentés: progresszív, iteratív, szokás, tartós állapot?

- Gen 2,6 וַאֲד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ *és pára jött fel a földről*
- Jób 1,5 כִּכָּה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל־הַיָּמִים *és így tett Jób minden nap*
- 1Sám 1,7 וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְּשָׁנָה *[majd] így tett évről évre*
- 1Kir 6,8 וּבְלוּלָיִם יַעֲלוּ עַל־הַתִּיכֹנָה *lépcső vezetett fel a középső szintre*
- Num 9,18 עַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ
כָּל־יְמֵי אֲנֹשָׁר יִשְׁכֹּן הָעֵבֶר עַל־הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ:

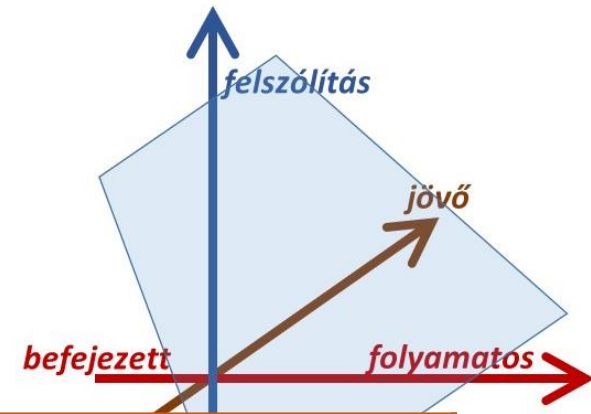
Az Ö. szerint indultak útnak Izrael fiai, és az Ö. szerint táboroztak le, mindaddig, amíg a felső a hajlékon nyugodott, táboroztak.

(Waltke & O'Connor
1990:503)

Megj: angolul gyakran
jó fordítás: *would*.

Aspektus – javasolt összefoglalás:

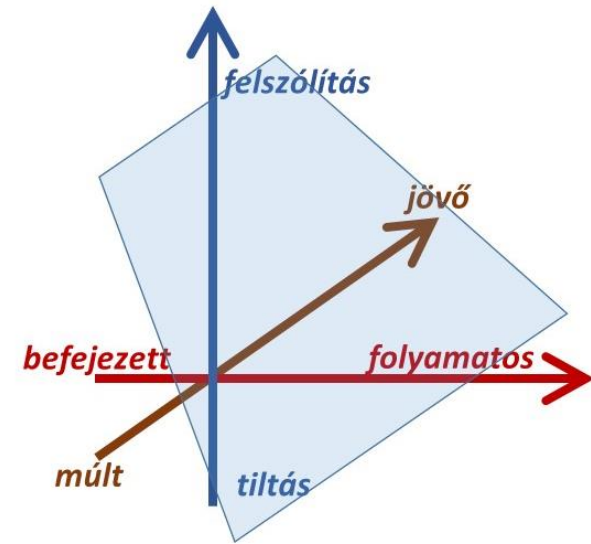
a két alak közti választást sok szempont („dimenzió”) összjátéka határozhatja meg

	PERFECTUMI ALAKOK	IMPERFECTUMI ALAKOK
<u>aspektus:</u>	<i>esemény v. (lezárt) állapot állandó érvény (pl. proveriális) lezárt, pontszerű</i>	<i>zajló folyamat progresszivitás ismétlődő, gyakorító (szokás)</i>
<u>modalitás:</u>	<i>bizonyosság (pl. profetikus) performatív „én megcselekszem”</i>	<i>feltételelesség, lehetőség stb. „mástól kívánom” (vö. jussivus)</i>
<u>idő:</u> abszolút:	<i>múltbeli</i>	<i>jövőbeli</i>
relatív:	<i>előidejűség</i>	<i>utóidejűség (+ praeteritum)</i>

Aspektus – javasolt összefoglalás:

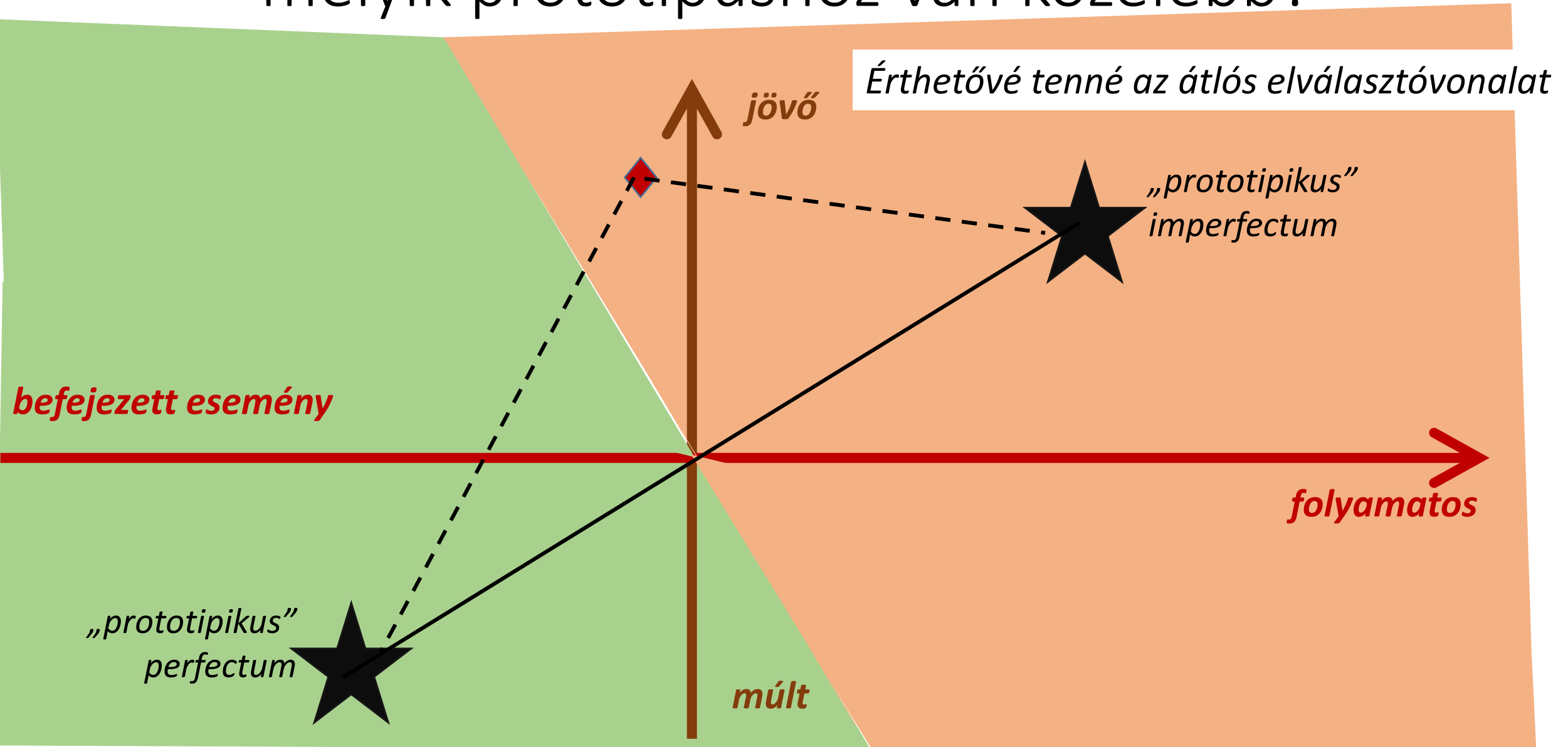
a két alak közti választást sok szempont („dimenzió”) összjátéka határozhatja meg

- „Prototipikus” perfectum:
 - aspektus: lezárt esemény
 - idő: múltbeli
 - modalitás: bizonyosság
- „Prototipikus” imperfectum:
 - aspektus: zajló folyamat
 - idő: jövőbeli
 - modalitás: opcionális

Nem „prototipikus” esemény esetén:
mérlegelni, melyik alak mellett „érvek” vannak többségben? Vajon a bibliai héber anyanyelvi beszélője súlyozhatott, mely szempontot („dimenziót”) tartotta fontosnak kiemelni morfológiai eszközökkel?

Aspektust vagy igeidő? Esetleg a megoldás:
melyik prototípushoz van közelebb?

A waw-consecutivum

Egy furcsa mondattani jelenség alkotóelemei:

- Mondatok egy szövegben: a szöveg kohézióját biztosító kötőszavak – 1
- Alapszórend: VSO
- Amely néha felborul
- Aspektus

Az igei láncolat:

szöveg = mondatok / igék láncolata

Waw-consecutivum

- Igével kell a mondatnak kezdődnie, kivéve, ha a mondat elé valamit kiemelünk, pl. 3.5.1(e). *dependent*.
- Igei láncolatban gyakran található az 'és' jelentésű \imath kötőszó az igével:
- Tankönyvünk felfogása: ekkor váltani kell a két igeragozási alrendszer közt.

Konverzív szerep:

váltás a másik konjugációs alrendszer jelentéseire

Narratívában vagy másutt: tartalmilag, kronológiailag, logikailag vagy másképp egymást követő mondatok /igék:

+ „the idea of succession”

Mit jelent ez az „idea of succession”?

Lásd a következő diákat.

Az igei láncolat

Waw-consecutivum

- Igével kell a mondatnak kezdődnie, kivéve, ha a mondat elé valamit kiemelünk, pl. 3.5.1(e). *dependent*.
- Igei láncolatban gyakran található az 'és' jelentésű \imath kötőszó az igével:
- Tankönyvünk felfogása: ekkor váltani kell a két igeragozási alrendszer közt.

Konverzív szerep: váltás a másik konjugációs alrendszer jelentéseire

+ „the idea of succession”

szuffix-konjugáció
perfectum

prefix-konjugáció
imperfectum, iussivus

Az igei láncolat

3.5.1 *Waw*-consecutivum + imperfectum

- (a) Sequential: időbeli egymásutániség
- (b) Consequential: logikai következmény
- (c) Narratival: elbeszélés elindításaként
- (d) Epexegetical: az előző mondat kiegészítése, bővítése, magyarázata...
- (e) Dependent: (idő)határozói tagmondat után, attól „függő”

Lásd 4. fejezet (pp. 146–149):

a we- szócskák funkciói / használati- és jelentésmezeje nagyon széles!

Az igei láncolat

3.5.2-3 *Waw*-consecutivum + perfectum

- (a) Sequential: időbeli egymásutániség
 - (b) Consequential: logikai következmény
 - (c) Volitional: kérés vagy parancs (modalitást fejez ki)
 - (d) Apodictic: feltétel után (*akkor...*), logikai szükségszerűségeen alapuló
-
- Nem-kijelentő módú ige után (a) (succession),
vagy annak következtében, céljaként (b) (purpose)

Az igei láncolat *megtörése*

3.5.4 *Waw* conjunctive

- Nem *waw*-consecutive:
 - Valamilyen ok miatt borul a narratív sorrend és a VSO szórend, ezért
 - a *waw* egy főnévhez kapcsolódik, amely az igét megelőzi.
 - Az ige morfológiája és szemantikája a *waw*-consect. nélküli paradigmát követi
- A narratív sorrend és a VSO szórend borul, mert:
 - (a) Distinct subject: eltérő alanyok (megváltozik a mondat alanya)
 - (b) Simultaneous actions: egyidejű cselekvések
BT: fókuszos pozíció: párhuzamos mondatok, kiemelve az alanyok vagy a tárgyak kontrasztját.
 - (c) Anterior action: előidejűség – időbeli ugrás

Átvezetés az 5. fejezetbe!

Arnold & Choi 3.4: *non-finit* alakok

Az ige morfológiája

ISMÉTLÉS

Morfológia:

- Derivációs (képzési) morfológia

*Egy hónapja: vajon az IGETÖRZSEK RENDSZERE
a derivációs morfológiához tartozik?*

Lehetséges érvek: produktivitás és transzparencia.

- Inflexiós (ragozási) morfológia: igeragozási paradigma (*conjugation*):

- Idő/aspektus, mód,

*a cselekvés egészére
vonatkozó információ*

szám, személy (és nem, stb.) szerinti paradigma

*egyeztetés valamely
vonzattal (pl. alannyal)*

De vö. magyar: látom, látok, látlak.

Megjegyzés: ezek fogják majd a szintaxisban az **igei állítmány** szerepét betölteni.

- Non-finit alakok:

igenevek (*participium, infinitivus...*)

Megjegyzés: **más szerepet** fognak betölteni a mondatban.

Az ige morfológiája

ISMÉTLÉS

Morfológia:

- Derivációs (képzési) morfológia

*Egy hónapja: vajon az IGETÖRZSEK RENDSZERE
a derivációs morfológiához tartozik?*

Lehetséges érvek: produktivitás és transzparencia.

- Inflexiós (ragozási) morfológia: igeragozási paradigma (*conjugation*):

- Idő/aspektus, mód,

*a cselekvés egészére
információ*

A MAI TÉMA

- Non-finit alakok:

szám, személy (és nem, stb.) szerinti paradigma

*egyeztetés valamely
vonzattal (pl. alannyal)*

De vö. magyar: látom, látok, látlak.

igenevek (*participium, infinitivus...*)

Megjegyzés: ezek fogják majd a szintaxisban az **igei állítmány** szerepét betölteni.

Megjegyzés: **más szerepet** fognak betölteni a mondatban.

Igenevek = non-finit alakok

- Főnévi/melléknévi/határozói igenév:

Igéből származik:

- Morfológiailag: igeörzsenként az igei paradigma része, igeörzsek szerint.
- de a főnévi/melléknévi/határozószerzői morfológia jellegzetességei is megjelennek: szám (főnév, melléknév), nem (melléknév), birtokos szuffixum...
- Szemantikailag igeszerű: **lehet ágense, páciense**, lehet aktív vagy passzív...
- Szintaktikailag főnévi/melléknévi/határozószerzői funkciókat tölt be a mondatban

(folytatás a következő dián)

Igenevek = non-finit alakok

- Főnévi/melléknévi/határozói igenév:

- Szintaktikailag

főnévi/melléknévi/határozószerkezői funkciókat tölt be a mondatban:

alany:	<i>Olvasni jó.</i>		tárgy:	<i>Szeretek olvasni.</i>
határozó:	<i>Olvasva evett.</i>		jelző:	<i>olvasó ember</i>

- Non-finit: **nem az igei állítmány szerepét tölti be**, és ezért nem hordoz az egész mondatra vonatkozó információt (idő, aspektus, mód...).

idő, aspektus, mód...: az egész mondat jelentésének olyan összetevői, amelyeket a mondat „feje”, a *finit igealak* jelenít meg.

Igenevek = non-finit alakok

- *Non-finit*: nem az igei állítmány szerepét tölti be, és ezért nem hordoz az egész mondatra vonatkozó információt (idő, aspektus, mód...).
- Igéből származik: morfológiailag igeörzsenként az igei paradigma része.
- Főnévi/melléknévi/határozószói funkciókat tölt be a mondatban, és ezért főnévi/melléknévi/határozószói morfológia jellegzetességei is.

Ezért a non-finit igealakokon:

- Nincs aspektus, nincs mód. (Más nyelvekben: nincs idő se, kivéve elő/utóidejűség).
- Van akcióminőség (*Aktionsart*), mert az magának a cselekvésnek a jegye.
- Nincs személy. (Nem kell egyeztetni. Tárgyi és birtokos szuffixumok: ld. követk. diát.)
- Szám és nem: csak participiumok esetén. Ott sem igei örökség, hanem a melléknévi morfológia révén (szuffixumok alakja és funkciója a melléknévi mintát követi).

Igenevek = Non-finit alakok

	<u>alany/ágens</u>	<u>tárgy/páciens</u>
בְּשָׂמֵר יִשְׂרָאֵל	'amikor Izrael őriz'	'amikor Izraelt őrzik'
בְּשָׂמֵר (ו) אֵת יִשְׂרָאֵל		'amikor Izraelt őrzik'
בְּשָׂמְרָנִי		'amikor engem őriznek'
בְּשָׂמְרִי	'amikor én őrzök'	
שׂוֹמֵר יִשְׂרָאֵל	(<i>a particip. antecedense</i>)	'Izrael őrzője'
שׂוֹמֵר אֵת יִשְׂרָאֵל ()		'Izraelt őrzi')

Inf. c.: בְּשָׂמֵר (ו) אֵת יִשְׂרָאֵל

Inf. c. שְׂמְרָנִי
Sg.1. páciens

Igeként viselkedik: pl. az *inf. constr.* a tárgyát accusativussal is kifejezheti.

És főnévként is viselkedik:

Inf. c.: בְּשָׂמֵר יִשְׂרָאֵל

Inf. c. שְׂמְרִי
Sg.1. ágens

→ alany (ágens) kifejezése *genitivus subiectivusszal* (pl. *inf. constr.* + birt. szuff.).

→ tárgy (páciens) kifejezése *genitivus obiectivusszal*. Part. act.: שׂוֹמֵר יִשְׂרָאֵל

Infinitivus constructus

Főnévi igenév: igéből származik, de főnévi funkciót tölt be.

- Ige => van ágense, páciense. A páciens/tárgy tárgyi szuffixumként jelenik meg.
- Főnév => ágens/alany birtokos szuffixumként jelenik meg.

- (a) *Nominal*: főnévi használat (pl. nominativusi, genitivusi, stb. szerepekben)
- (b) *Temporal*: időhatározói használat
- (c) *Purpose*: (célhatározó),
- (d) *Result*: (eredményhatározó) ...

Infinitivus constructus

Speciális szerkezetek, kifejezések az *inf constructus* segítségével:

- (e) *Obligation*: kötelezettség
gyakran על és ל prepozíciókkal
- (f) *Imminence*: rövid időn belül beálló esemény (közeljövő)
- (g) *Specification*: ige módosítójaként és vonzataként

(Például: *szeretek olvasni*. Nyelvenként változik, hogy mely ige állhat főnévi igenévvel:
vö. *folytatom az olvasást*, de ang. *continue reading*, de izr. héber ממשיך לקרוא)
V.ö. BH שמר.

Infinitivus absolutus

A sémi nyelvek specialitása.

- (a) *Nominal*: főnévi használat (pl. nominativusi, genitivusi, stb. szerepekben).
- (b) *Emphatic*: hangsúlyozás.
- (c) *Manner*: (mód)határozó
(úton a határozószóvá való grammatikalizálódás felé?)
- (d) *Verbal substitute*: ige helyett.

Participiumok

Melléknévi igenév: igéből származik, de melléknévi funkciót tölt be.

- Ige => van ágense, páciense (bővítményként megjelenhet)
- Melléknév => nemben, számban egyezik az ágenssel/alannyal.

- (a) *Attributive*: minőségjelző
- (b) *Predicate*: állítmány
- (c) *Substantive*: főnévi használat: *minden mondattani szerep, amit főnév tölthet be, pl. alany, állítmány, tárgy...*

Vö. a melléknév
funkcióival a 2. fejezetben

Nomen actionis = sem peula שם פעולה

- Jellegzetes a bibliai héber utáni nyelvtörténeti korokban:
misnai/rabbinikus, középkori, modern. (→ Lásd a modern héber órán.)
- Igéből képzett, „teljes értékű” főnevek; sokszor magyar *-ás/-és* képző.
- Ugyanúgy igeörzsenként, mint az infinitivusok, participiumok,
bár kevésbé szabályos:

Qal: *qetíla*

Piel: *qittúl*

Hifil: *haqtala / heqtél*

Nifal: *hiqqatlút*

Hitpael: *hitqattəlút*

3.5.6 Verbal noun

שם הפעולה

ט: *hímnemű*

נ: *nőnemű*

Nem mindig ugyanabban a törzsben, mint igeként. Kivételek előfordulnak.

Gutturális és gyenge: a „megszokott” jelenségek.

De ה"ל igék: בְּנִיָּהּ

Verbal nouns are abstract nouns that can be related to verbal roots and are associated with various verbal groups and patterns. Each *binyan* has one or more patterns of nouns that are derived from the roots and/or are associated with that *binyan*.

	<u>שם פעולה</u>	<u>שם פועל</u>	<u>שורש</u>
reading, act of reading	קְרִיאָה (נ)	לְקַרְא	ק-ר-א
agreement, discussion	הַדְּבָרוֹת (נ)	לְהַדְּבֵר	ד-ב-ר
excursion, trip	טְיוּל (ז)	לְטַיֵּל	ט-י-ל
explaining; propaganda	הַסְּבָרָה (נ)	לְהַסְבִּיר	ס-ב-ר
explanation	הַסְּבֵר (ז)		
development	הַתְּפִתּוּחַ (נ)	לְהַתְּפִיחַ	פ-ת-ח

Házi feladat

Következő órára: olvasandó + házi feladat

1. „Átlapozva, átfutva” (!) előolvasni: 5. fejezet
2. Szemináriumi dolgozat
elkezdeni dolgozni rajta
3. Dec. 4.: ע"ע igék: az elsőéves tananyag átisméltése..
4. Keressenek példát összetett mondatokra.
Fogalmazzák meg, mi a tagmondatok közötti kapcsolat:
milyen mellérendelés, milyen alárendelés.

Viszlát jövő szerdán!